ANTIQUITATES MATHEMATICAE
Vol. 9(1) 2015, p. 193–199
doi: 10.14708/am.v9i0.822

Lech Maligranda (Luleå)

Konferencja o polskiej matematyce okresu międzywojennnego w Lens we Francji

Streszczenie Prezentowany tekst zawiera informacje dotyczące konferencji *Polska szkoła matematyczna okresu międzywojennego*, która odbyła się w Lens we Francji, w dniach 21-22 listopada 2014 roku.

2010 Klasyfikacja tematyczna AMS (2010): 01A72; 01A60.

Słowa kluczowe: matematyka XX wieku, matematycy w Europie, polska matematyka.

1. Uniwersytet Artois w Lens – miejsce konferencji.

W dniach 21-22 listopada 2014 roku odbyła się w Lens w północnej Francji konferencja *École des Mathématiciens Polonais dans l'entre–deux guerres* (*Polska Szkoła Matematyczna okresu międzywojennego*). W konferencji wzięło udział około 50 osób pierwszego dnia i ponad 70 drugiego.

Lens to miasto liczące około 35 tys. mieszkańców, położone w sercu zagłębia górniczego Nord-Pas de Calais (od wschodu sąsiaduje z Belgią). Znajduje się o godzinę drogi pociągiem TGV z Paryża i pół godziny z Lille.

Przypomnę, że w rejonie Nord-Pas de Calais w okolicach Lille, Lens i Valenciennes mieszkają potomkowie Polaków, którzy przyjechali pracować w kopalniach węgla. W latach 1920-1930 przedstawiciele co najmniej 29 narodowości, zwłaszcza Polacy, przybyli do pracy w kopalniach, gdyż w pierwszej wojnie światowej zginęło mnóstwo mężczyzn i brakowało rąk do pracy. W Nord-Pas de Calais osiadło 250 tys. Polaków. Około 36% tamtejszych górników było polskiego pochodzenia. Polonia francuska zorganizowała liczne stowarzyszenia, gdyż ówczesne ustawodawstwo francuskie nie zezwalało pracownikom niefrancuskim tworzyć własnych organizacji związkowych. Związek Robotników Polskich w Lille zorganizował m.in. szkolnictwo polskie. Było ono prowadzone w formie odddziałów przy szkołach francuskich. W Lille istniał ponadto Uniwersytet Robotniczy. Z tego względu Lens nazywa się czasem *Małą Polską*. Starą emigrację zasiliła jeszcze emigracja powojenna

i solidarnościowa z lat osiemdziesiątych. Obecnie mieszka w rejonie Nord-Pas de Calais ponad pół miliona osób polskiego pochodzenia.

Lens nie ma już przemysłu wydobywczego, ale 4 grudnia 2012 roku otwarto tutaj Muzeum Louvre-Lens w miejscu dawnej kopalni, pomiędzy największymi w Europie hałdami i stadionem Bollaert. Jest to jedna z popularnych atrakcji turystycznych we Francji.

Konferencja w Lens była zorganizowana przez Instytut Kultury Polskiej i Edukacji oraz Laboratorium Matematyki Uniwersytetu Artois w Lens, przy wsparciu Ambasady RP w Paryżu. Głównym organizatorem był matematyk prof. Pascal Lefèvre (żoną jego jest Polka Katarzyna, która ukończyła Uniwersytet Wrocławski). Ponadto wśród organizatorów byli F. Brechenmacher, G. Jouve, J. Matczuk i M. Saralegi.

Fot. 1: Uniwersytet Artois – budynek Jeana Perrina w Lens.

Konferencja odbywała się na Uniwersytecie Artois, który powstał w 1992 roku i liczy obecnie 840 wykładowców oraz ponad 11 tys. studentów. Uniwersytet składa się z 5 kampusów w Arras, Béthune, Douai, Lens i Liévin i ma 8 Wydziałów oraz 2 Instytuty Technologiczne i 15 Centrów Badawczych. W Lens znajduje się Wydział Nauk Ścisłych Jeana Perrina[1] posiadający Departamenty Matematyki i Informatyki, Nauki o Materii oraz Nauk Przyrodniczych[1]. W jednym z nich znaj-

[1]Jean Baptiste Perrin (1870-1942) – francuski fizyk, urodzony 30 września w Lille,

duje się Laboratorium Matematyki (Laboratoire de Mathématiques de Lens) zajmujące się algebrą, analizą funkcjonalną, geometrią, dydaktyką matematyki i historią matematyki. Zatrudnia 25 matematyków, a dyrektorem jest wspomniany już Pascal Lefèvre.

Odczyty odbywały się w Sali Obrony Prac luksusowego budynku Jeana Perrina Uniwersytetu Artois w Lens. Okazały budynek zaprojektowany został w 1928 roku przez architekta Louisa-Marie Cordonniera (1854-1940) i jego syna Louisa-Stanislasa Cordonniera dla Spółki Górniczej w Lens. Budynek służył jako biura dla kopalń węgla aż do lat 60-tych i jest do tej pory nazywany przez miejscową ludność *Le Bureau des Mines* (*Urząd Górniczy*). Budynek jest otoczony ładnym ogrodem francuskim, co możemy zobaczyć na zdjęciu 1.

2. Program konferencji. Program konferencji *École des Mathématiciens Polonais dans l'entre–deux guerres* (*Polska Szkoła Matematyczna okresu międzywojennego*) można znaleźć w internecie pod adresem

http://lml.univ-artois.fr/public/colloques/CongresPologne2014/,

ja jednak przytoczę ten program z pewnymi dodatkowymi informacjami.

Piątek (21 X 2014):

9.00 - 9.45 Powitanie uczestników

9.45 - 10.00 Krótkie wprowadzenie

10.00 - 11.00 Wiesław Żelazko (Warszawa),
A short history of Polish Mathematics

11.10 - 12.10 Lech Maligranda (Luleå),
Lwów School of Mathematics 1918-1939

Przerwa na lunch w stołówce studenckiej.

14.00 - 15.00 Frédéric Jaëck (Sphere, Paris VII),
Stephan Banach spaces and linear operations

15.10 - 16.10 Krzysztof Ciesielski (Kraków),
Mathematics in Kraków between the world wars

Przerwa na kawę.

laureat Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki z 1926 roku za prace dotyczące nieciągłej budowy materii, a szczególnie za odkrycie równowagi w procesach osadzania.

16.40 - 17.40 Roman Murawski (Poznań),
Logic and foundations of mathematics in Poland between the two world wars

Uzupełnienia i uwagi oraz bankiet.

Sobota (22 X 2014):

10.15 - 12.15 Wizyta w Muzeum Louvre-Lens

12.30 - 13.30 Lunch w restauracji hotelu Bollaert

13.45 Powitanie i prezentacja

14.20 - 14.50 Gabriel Garcon (ICEP)
Présentation du contexte géopolitique de la Pologne 1918-1939

15.00 - 16.00 Jean-Pierre Kahane (Académie des Sciences),
Apercu sur l'influence de l'École mathématique polonaise 1918-1939

16.10 - 17.10 Philippe Guillot (Paris VIII),
Les mathématiciens polonais au cœur du décryptement de la machine Enigma, 1932-1942

Wykłady wywoływały ożywione dyskusje, kontynuowane w kuluarach. Wszystkie wykłady były na zaproszenie, a organizatorzy pokrywali koszty pobytu i podróży.

Warto zaznaczyć, że Kahane – urodzony w grudniu 1926 roku – miał w czasie konferencji prawie 88 lat i przyjechał wygłosić odczyt.

Po ostatnim odczycie wszyscy uczestnicy zostali zaproszeni do bufetu z polskim jedzeniem. Był bigos, polska kiełbasa, kaszanka, ogórki kiszone, sernik, pączki, cukierki „krówki"i polskie piwo. Częstował konsul honorowy RP w Lille Henryk Dudziński. Spotkanie zakończyło się przed godziną 21.00. Podkreślić należy wielką uprzejmość i gościnność gospodarzy.

Wśród uczestników konferencji obecni byli matematycy: Jean-Pierre Kahane (Paryż XI), Frédéric Brechenmacher (Lens), Bruno Brive (Mons), Krzysztof Ciesielski (Kraków), Irene Cottone (Palermo), Guillermo Curbera (Sewilla), Marie-José Durand-Richard (Paryż VII), Catherine Finet (Mons), Loic Gaillard (Lens), Karl Grosse-Erdmann (Mons), Angelo Guerraggio (Mediolan), Philippe Guillot (Paryż VIII), Francois Jaëck

Fot. 2: Przed wizytą w Muzeum Louvre-Lens. Siedzą od lewej: autor artykułu, jego żona Bożena, Hanna Stande-Żelazko. Stoją od lewej: Krzysztof Ciesielski, Wiesław Żelazko, Roman Murawski, Guillaume Jouve i Pascal Lefèvre.

(Paryż VII), Guillaume Jouve (Lille), Pascal Lefèvre (Lens) z żoną Katarzyną, André Leroy (Lens), Daniel Li (Lens), Lech Maligranda (Luleå) z żoną Bożeną, Pasquale Mammone (Lens), Pierre Marquis (Lens), Jerzy Matczuk (Warszawa), Laurent Mazliak (Paryż VI), Quentin Menet (Mons), Engelbert Mephu Nguifo (Clermont-Ferrand), Roman Murawski (Poznań), Ewa Napieralska-Juszczak (Arras), Herman Pfitzner (Orleans), Hervé Queffélec (Villeneuve), Martine Queffélec (Villeneuve), Martin Saralegi-Aranguren (Lens), Jean-Marie Strelcyn (Paryż XIII), Rossana Tazzioli (Villeneuve) oraz Wiesław Żelazko (Warszawa) z żoną Hanną.

Ponadto wśród uczestników byli obecni: Francis Marcoin (rektor Uniwersytetu Artois), Pasquale Mammone (wspomniany już matematyk, prorektor Uniwersytetu Artois), Marta Śliwińska (Kraków–romanistka przebywająca na uniwersytecie w Artois) oraz Henryk Dudziński, Wioletta Korda, Christian Morzewski z ICEP (honorowego konsulatu Polski w Lens).

Fot. 3: Po wizycie w Muzeum Louvre-Lens. Od lewej: Jean-Pierre Kahane i autor artykułu.

Podziękowania. Dziękuję Pascalowi Lefèvre z Uniwersytetu Artois w Lens za zaproszenie na tę konferencję oraz za przypomnienie nazwisk matematyków obecnych na konferencji oraz Krzysztofowi Ciesielskiemu z Krakowa, Janowi Strelcynowi z Paryża i Karolowi Leśnikowi z Poznania za cenne uwagi.

Conference of Polish mathematics interwar period in Lens in France

Lech Maligranda

Abstract The present text contains information about the conference *Polish School of Mathematics in the interwar period*, which took place in Lens, France on 21-22 November 2014.

2010 Mathematics Subject Classification: 01A72; 01A60.

Key words and phrases: 20th century mathematics and mathematicians in Europe, biographies, Polish mathematics.

Lech Maligranda
Luleå University of Technology
Department of Engineering Sciences and Mathematics
SE-971 87 Luleå, Sweden
E-mail: lech.maligranda@ltu.se
Communicated by: Zdzisław Pogoda

(Zgłoszona: 13 września 2015; Wersja końcowa: 20 października 2015)